

M A L L A

Está finando o tempo das mallas. Vaise indo o mes, e co il, elas. Quen non sexa galego non sabe de verdade o que é unha malla. I o que o sexa, e non haxa ollado unha nunca, non sabe, certamente, o que perdeu. A malla, como todo en Galiza, non é solo un traballo, senon que ten muito de rito, de costume, de cerimonia druidica (con perdón dos entendidos).

A meda está feita. Sua roda indica a categoría da casa. Indica tamén algo do traballo que fixeron. Indica, mais que nada, como vai a ser a vida, economicamente, da familia, durante o inverno. Si é pequena, o dono estará esmorecido. Si é meirande o dono i a familia estarán ledos. Olvidanse agora os suores da sementeira, e da sega. Solo se vive pr'a malla.

Pola mañán cedo chegaron os maquinistas c'a máquina tirada por dúas parexas de bois. Logo.

"o motor" detraís. Puñéronos no sitio da aira mais chan, engadéronlles una polea entrambas, e comenzaron a darlle a unha manivela hasta que, entr'estoupidos, o motor arrincou.

A xente xuntouse arredor da máquina, e a unha sinal do amo, escomenzou a malla.

Dos cativos subíronse sob' a meda i escomenzaron a tirar mollos ó chan coa ledicia dos rapaciños novos.

As desatadoras, con maestría, iban desfecendo os mollos, namentras que os iban subindo á "mesa" da máquina. Entraban agora en función os "espilidores", ou "os da mesa", que metían o pan, ou o trigo á máquina. Esta brula sin parar, dando, de cando en cando, unhos coma saltos cando os mollos entraban no seu férreo corazón.

O gran saía debaixo da "mesa", donde era recollido por mullerías que, se ben se poñían cheas

de foula hastr'os ollos, mostraban cara alegre, coma si "o po" non fose co'ilas.

Pr'a palla había colas. Xa non s'usan as antigas espilidoras, a través da escada da máquina. Agora recóllese a brazo, ó lado mesmo d'esta. Logo, en brazados, atravesando a aira toda chegan ó palleiro, xa escomenzando sobor dunha base de paus e xestas ou loureiros, donde dous ou tres homes colocan palla, delinean e fan de todo. Pol'olado de fora do palleiro homes con encifios sacan pallas mal colocadas, rapan d'aquí e meten d'acólá.

Mulleres con rodolos carrexan cestos con gra hacia a casa. Todo e foula e buir. Todos cubren as cabezas con panos, gorras, sombreros... Todos percuran tamén librar o pescozo das arganas. Todos fan o seu traballo sen ningunha verba. Boeno, esto é un e cir. Cando se xuntan dous rapaces (rapaz e rapaza, s'entende), sempre s'entrecruzan chistes, cousas, moquetes, loitas, ou sorrisas. Pol'o demais, a malla parece unha cerimonia relixiosa.

Van e veñen, sempre baixo a mirada vixilante do amo da casa, que ordena ir eiquí ou acolá, carrrexar esto, ou esto outro, ou, simplemente, traer viño pra os maquinistas e mais prós que están baixo o po da máquina.

Cando xa se acabou a malla, quedou cerrado o palleiro, parou a máquina e os maquinistas comenzan a desmontala, a xente vaise xuntando preto dun campo, ou na mesma alra, e comenzan a cantar, a bellar si se cadra, a berrar, ular ou namorar. Chistes, chismes contos, cousas, frolecen nos lavres.

Logo ven a ama da casa con pan, viño, caña, carne e outras moitas cousas e as voces treman e caían. Calan porque comenzan a comer e beber, ben merecido dempoís d'o traballo feito. Os maquinistas e os do palleiro, así como os amigos da casa van a comer coma si de unha festa se tratara. E festa é, verdadeiramente. Os mais, quedan fora, comendo e roendo. Cando acaban, é en tanto que a próxima malla non comeza, vanse a unha sombría a deitarse, falar, namorar, ou loitar amigablemente.

Isto, sin cambio de ningunha crase, foi, é, e ha de ser. A malla, pró labrego, é algo que non varía. É algo que éste leva consigo na sangue. É unha das festas maiores do ano.

JULIO GIZ RAMIL